

**„BIBLIOTEKA W PRZESTRZENI EDUKACYJNEJ.
BIBLIOTEKARZ 2.0 – NOWOCZESNOŚĆ
NA BAZIE TRADYCJI”**

II Międzynarodowa Konferencja Naukowa
(Kraków, 23-24 maja 2013 r.)

W dniach 23 i 24 maja 2013 r. w Krakowie odbyła się II Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej. Bibliotekarz 2.0 – nowoczesność na bazie tradycji”. Jej organizatorami byli: Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego (UP) oraz Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP.

Celem konferencji było „nakreślenie kierunków rozwoju profesji bibliotekarza 2.0 w kontekście potrzeb użytkowników oraz ofert ośrodków kształcących bibliotekarzy”¹. Problematyka obejmowała szeroki zakres tematów związanych z działalnością bibliotek i bibliotekarzy, ewolucją zawodu na tle rozwoju narzędzi komunikacji.

Pierwszą sesję plenarną rozpoczęło wystąpienie Michaela Gormana, byłego Prezesa American Library Association. Autor wskazał kierunki rozwoju edukacji bibliotecznej w XXI w., podkreślając rolę organizacji zawodowych. Kolejny prelegent Wiesław Babik (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ w Krakowie) w referacie pt. *Kultura informacyjna na wyższej uczelni: studium przypadku* przedstawił wyniki własnych badań dotyczących sposobów rozpowszechniania informacji stosowanych w wybranej uczelni. Problem omawiany przez W. Babiką uzupełniła Hanna Batorowska (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie). W wystąpieniu pt. *Pomiędzy wychowaniem informacyjnym ucznia a kulturą informacyjną człowieka dorosłego* zwróciła uwagę na konieczność zagospodarowania przestrzeni pomiędzy edukacją informacyjną ucznia, a kulturą informacyjną człowieka dorosłego. Jako kolejny, wystąpił Mantas Pelakauskas (Vilnius University Library, Litwa). W prezentacji pt. *Communication of cultural institution at visual communication Times* omówił, na przykładzie swojej macierzystej biblioteki, metody zwiększające atrakcyjność placówki wśród jej użytkowników (takie jak np. założenie konta na Facebooku).

Druga część konferencji została podzielona na cztery sekcje. Pierwsze dwie dotyczyły mediów społecznościowych oraz zawodu bibliotekarza. Sesję pierwszą rozpoczęła Katarzyna Bikowska (Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie). Dokonała ona *Przeгляdu badań z zakresu*

¹ *Tematyka* [online]. [dostęp: 01.06.2013]. Dostępny w World Wide Web: <<http://www.bg.up.krakow.pl/konferencje/02/tematyka.html>>.

Biblioteki 2.0 w Polsce i na świecie, podkreśliła m.in. wykorzystanie portali społecznościowych. Kolejny prelegent Zdzisław Gębołyś (Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ w Katowicach) w referacie pt. *Web 2.0 w bibliotece po polsku i po niemiecku – polskie i niemieckie książki na temat Biblioteki 2.0* omówił wybrane publikacje poruszające tę tematykę. W następnym referacie Grzegorz Gmiterek (Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW), przedstawił ideę zjawiska mikrobloggingu (*Mikroblogging w bibliotecznej praktyce*) i wskazał możliwości jego wykorzystania przez biblioteki. Z kolei o *Pinterest marketing. Hegemonii obrazu nad słowem* opowiedziały Aleksandra Fajfer oraz Karolina Imiołek (Biblioteka Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego). Autorki omówiły wykorzystanie platformy Pinterest w komunikacji między biblioteką, a użytkownikami. Następne wystąpienie dotyczyło *Bibliotekarstwa internetowego na podstawie blogów polskich bibliotek uniwersyteckich: próba charakterystyki*. Beata Langer (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie), dokonała analizy blogów bibliotek: Politechniki Gdańskiej, Łódzkiej i Warszawskiej. Następny wykład, Piotra Milca (Biblioteka Główna UP w Krakowie), dotyczył *Mediów społecznościowych jako formy komunikacji bibliotek z czytelnikami, na przykładzie portalu Facebook*. Autor zwrócił uwagę na działania promocyjne Biblioteki UP takich jak np. zamieszczona na Facebooku akcja „Poznajmy się” (dotycząca historii biblioteki). Kolejny prelegent Matyáš Franciszek Bajger (Ostravská Univerzita, Ostrava, Czechy) przedstawił referat pt. *OPAC 2.0 – co można oczekiwać od użytkownika biblioteki?* Omówił wybrane działania podjęte przez Bibliotekę Uniwersytetu w Ostrawie, przedstawił zastosowane narzędzie dające możliwość dodawania komentarzy i ocen dokumentów w katalogu komputerowym.

Tematem kolejnych sekcji byli użytkownicy i usługi oraz współpraca bibliotek. Anna Cisło (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UW) wystąpiła z referatem pt. *Biblioteka narodowa w rozpowszechnianiu wiedzy na temat kultury narodowej – na przykładzie wkładu National Library of Ireland w wirtualną wystawę „Reading Europe: European culture through the book”*. Prelegentka omówiła tytułową wystawę, dającą możliwość obejrzenia tysięcy książek pochodzących z bibliotek narodowych dwudziestu trzech krajów europejskich. W następnym wystąpieniu, zatytułowanym *Tracić, gonić, wykorzystywać? Zarządzanie czasem w bibliotece*, Joanna Dziak (Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej w Gliwicach) zwróciła uwagę na właściwe gospodarowanie czasem, oraz omówiła sposoby efektywnego realizowania zadań. Trzeci referat, autorstwa Wandy Matras-Mastalerz (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP), dotyczył *Strefy kultury, strefy nauki – biblioteka na miarę XXI wieku*. Autorka podkreśliła rolę bibliotek, które są centrami zasobów oraz miejscem spotkań dla ludzi aktywnych, omówiła m.in. kampanię promującą czytelnictwo „Czytaj. Zobacz więcej”. Z kolei prezentację pt. *Biblioteka a Uczelnia. Płaszczyzny współpracy – na przykładzie Biblioteki Politechniki Lubelskiej* przedstawiła Stanisława Pietrzyk-Leonowicz (Biblioteka Politechniki Lubelskiej). Autorka omówiła usługi informacyjne, jakie wprowadziła biblioteka, przysposobienie biblioteczne (dla studentów I roku) oraz szkolenie dla użytkowników pod kątem wyszukiwania literatury do badań (dla studentów II i V roku). Kolejną prelegentką była Urszula Poślada (Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), która w referacie pt. *Biblioteka 2.0 narzędziem rozwoju i zmiany relacji społeczności akademickiej wobec biblioteki uniwersyteckiej* przeanalizowała narzędzia Web 2.0 wykorzystywane do budowania nowoczesnej biblioteki (należał do nich m.in. e-learning). Następnie Barbara Szczepanowska (Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa) zaprezentowała referat pt. *Międzynarodowa współpraca bibliotek wsparciem dla rozwoju nauki i praktyki*. Autorka omówiła problemy związane ze współpracą bibliotek i ośrodków informacji na przykładzie tematy-

ki bezpieczeństwa w pracy w Bibliotece Głównej Międzynarodowej Organizacji Pracy. Ostatnim referatem w tej sekcji była prezentacja Barbary Kamińskiej-Czubały (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie) pt. *Broker informacji wirtualnym zespole naukowym*. Prelegentka omówiła rolę brokera informacji wspierającego pracę wirtualnych zespołów naukowych dzięki sporządzeniu m.in. syntetycznego przeglądu źródeł.

Drugiego dnia konferencji sesję plenarną otworzyło wystąpienie Stanisława Skórki (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie) pt. *Bibliotekarz 2.0 – zawód czy etykieta?* Prelegent omówił kompetencje i zadania Bibliotekarza 2.0 oraz przedstawił trzy trendy w rozwoju tego zawodu: bibliotekarz informatyk, specjalista od informacji oraz projektant (architekt) informacji. Kolejny referat zaprezentowała Bożena Bednarek-Michalska (Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu). Wykład dotyczył *Repozytoriów surowych danych*, omówiono głównie warunki ich gromadzenia. Z kolei Dagmar Černová (Masaryk University, Faculty of Social Studies, Central Library, Brno, Czechy) w referacie *Information Fluency – to teach or not to teach?* przedstawiła tematykę przeprowadzonych lekcji bibliotecznych w swojej macierzystej placówce, m.in. dotyczących wykorzystania źródeł elektronicznych. Kolejny prelegent Marek Nahotko (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ) w wykładzie pt. *Bibliotekarz w kolaboratorium* omówił rolę oraz miejsce bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w tzw. cyberinfrastrukturze.

Kolejną sekcję, dotyczącą innowacji w bibliotece otworzyła prezentacja Agnieszki Goszczyńskiej i Lidii Mikołajuk (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego). Prelegentki w wystąpieniu pt. *Rola biblioteki akademickiej w procesie otwierania nauki na przykładzie funkcjonowania Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego* zaprezentowały etapy budowy i rozwoju repozytorium instytucjonalnego. Z kolei Agnieszka Młodzka-Stybel (Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa) przedstawiła referat pt.: *Doskonalenie sposobu użytkowników wyszukiwarki internetowej Google do katalogu bibliotecznego*. Omówiła kwestię dopasowania parametrów komputerowego systemu bibliotecznego ALEPH do wymagań wyszukiwarki internetowej Google. Z kolei Magdalena Pilińska (Dolnośląska Biblioteka Pedagogiczna we Wrocławiu) przedstawiła referat pt. *Biblioteka mobilna. Działania edukacyjne Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej we Wrocławiu*, w którym zaprezentowała usługi biblioteczne na przykładzie własnej placówki. Następnie Anna Stach-Siegieńczuk (Biblioteka Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej) i Paulina Bartosik (Zespół Szkół we Wróblewie. Publiczne Gimnazjum) wygłosiły referat pt. *Analiza wykorzystania technologii Web 2.0 na przykładzie wybranych europejskich stron internetowych bibliotek uniwersyteckich*. W prezentacji przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych na witrynach WWW wybranych europejskich bibliotek uniwersyteckich, które dotyczyły wykorzystania przez nie technologii Web 2.0. Kolejna prezentacja – Marii Stachnik (Biblioteka Instytutu Neofilologii – Sekcja Romańska, UP) dotyczyła *Bibliotek wydziałowych, instytutowych szkół wyższych w latach 2000-2013. Nowe wyzwania, nowe działania od tradycji do nowoczesności w bibliotece językowej IN UP*. Autorka omówiła działalność tych bibliotek m.in. w kontekście zmian prawnych, zwróciła uwagę na ich rolę w budowaniu społeczeństwa wiedzy. Następnie miało miejsce wystąpienie Marty Stąporek (Biblioteka Politechniki Krakowskiej) pt. *Science space – stacja biblioteka naukowa: inicjatywy i projekty wspierające naukę podejmowane przez bibliotekarzy akademickich po przystąpieniu Polski do UE*. Prelegentka przedstawiła wybrane projekty realizowane przez biblioteki z funduszy unijnych, takie jak np. stworzenie Dolnośląskiego Centrum Informacji Naukowej i Ekonomicznej przy Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu. Biblioteki uczelni wyższych były także tematem wystąpienia Doroty Łajki (Zakład Książki UJ), która w wystąpieniu pt. *Rola mediów społecznościowych w działalności marketingowej bibliotek uczelnianych* omówiła zagadnienie na wybranych

13 przykładach. Ostatni referat, który został wygłoszony podczas konferencji, był autorstwa Moniki Curyło (Biblioteka Katedry UNESCO UJ). Przedstawiła ona wyniki badań ankietowych w prezentacji pt. *Moja nowa biblioteka: oczekiwania krakowskich maturzystów wobec bibliotek akademickich*.

Ogółem w ciągu dwóch dni konferencji wygłoszono 43 referaty, których wysłuchało ok. 130 słuchaczy reprezentujących 76 ośrodków. W trakcie obrad wymieniono się poglądami i doświadczeniami dotyczącymi przyszłości profesji Bibliotekarza 2.0 oraz zastosowań narzędzi Web 2.0 w poszczególnych ośrodkach. Materiały konferencyjne wydane zostaną w formie recenzowanej książki. Kolejna konferencja „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej” została zapowiedziana na 2015 r.

Anna Stach-Siegieńczuk

Biblioteka Wydziału Elektrycznego Politechniki Wrocławskiej

Tekst wpłynął do Redakcji 12 czerwca 2013 r.

„BIBLIOTEKA W KOMÓRCE? PRZYSZŁOŚĆ USŁUG BIBLIOTECZNYCH”

Międzynarodowa Konferencja Naukowa
(Łódź, 4-6 czerwca 2013 r.)

W dniach 4-6 czerwca 2013 r. odbyła się Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego *Biblioteka w komórce? Przyszłość usług bibliotecznych*. Jej celem było wniesienie wkładu w dyskusję nad przyszłością usług bibliotek naukowych. W XXI w. postępujący rozwój technologii informacyjnych i elektronicznych spowodował falę przemian – biblioteki stały się bardziej interaktywne, nastawione na potrzeby czytelnika, dorosły do roli centrów aktywizujących społeczeństwo informacyjne, uelastyczyły działalność; a jednocześnie obniżyły koszty funkcjonowania i wzmocniły infrastrukturę. Jedną z sesji konferencji została poświęcona przystosowaniu nowoczesnych usług bibliotecznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych i roli bibliotek w walce z wykluczeniem w społeczeństwie informacyjnym.

W konferencji wzięło udział 100 osób, w tym 8 gości zagranicznych. Podczas 7 sesji wygłoszono 26 referatów. W panelu dyskusyjnym, którego głównym tematem była dostępność usług bibliotecznych, poza uczestnikami dodatkowo zabrali głos studenci i pracownicy naukowcy UŁ.

Pierwsza sesja konferencji poświęcona została zagadnieniom dotyczącym obecności nowych technologii w usługach bibliotecznych. W referacie otwierającym obrady Małgorzata Góralska z Uniwersytetu Wrocławskiego wypowiedziała się na temat nowych możliwości, jakie zyskała książka dzięki elektroniczności (*Książka w pajęczynie cyfrowej informacji*). Mariusz Jarocki z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu przedstawił wyniki badań dotyczące dostępu do usług mobilnych w bibliotekach publicznych uczelni akademickich w prezentacji *Mobilność a usługi biblioteczne na przykładzie publicznych uczelni akademickich w Polsce – case study*. Podobną tematykę podjęła Agnieszka Łakomy z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w referacie kończącym pierwszą sesję konferencji (*Rozwój mobilnych usług bibliotecznych i informacyjnych. Analiza problemowa na podstawie bibliograficzno-abstraktowych baz danych: Library and Information Science Abstracts i Library oraz Information Science & Technology Abstracts*).

Podczas drugiej sesji kontynuowano tematykę nowych technologii w bibliotekach. Grzegorz Gmiterek z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił problematykę związaną z wykorzystaniem iPadów i ich aplikacji w usługach bibliotecznych

(iPad dla czytelników i bibliotekarzy. *Interaktywność, ikonizacja i integracja mediów w bibliotecznej praktyce*). Richard Sapon-White z Oregon State University w Corvallis przybliżył uczestnikom konferencji przebieg restrukturyzacji organizacji pracy oraz zmian zadań bibliotek Uniwersytetu Stanu Oregon, jakie zostały przeprowadzone w związku z przemianami technologicznymi dotyczącymi zarówno postaci dostępnych dokumentów, jak i ich gromadzenia, opracowania i udostępniania (*New Library Services from the Center, Oregon State University, Corvallis, USA*). Krzysztof Murawski wypowiedział się na temat nieuchronności przystosowania usług z zakresu informacji naukowej do narzędzi mobilnych, zanalizował także przebieg tego procesu na świecie w wystąpieniu zatytułowanym *Mobilne narzędzia dostępu do informacji. Dlaczego nie ma od nich ucieczki?*

Drugi dzień konferencji, 5 czerwca 2013 r., rozpoczęła sesja trzecia, która także poruszała tematykę implementacji nowych technologii w usługach bibliotecznych. Miała ona bardziej praktyczny charakter, odnosiła się bezpośrednio do doświadczeń bibliotek. W pierwszym wystąpieniu Piotr Karwasiński i Aleksander Gniot z Biblioteki Uniwersyteckiej w Poznaniu przedstawił proces wdrażania aplikacji *Libsmart* w swojej macierzystej placówce (*Wizja, odwaga, realizacja – aplikacje Libsmart w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu*). Andrzej Koziara, Grażyna Razik i Małgorzata Waga z Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej zaprezentowali usługi oraz wyposażenie kompleksu CINIBA jako spełniające potrzeby i oczekiwania współczesnego użytkownika biblioteki naukowej (*Nowoczesne usługi i wyposażenie Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach odpowiednią na potrzeby współczesnego czytelnika biblioteki naukowej*). Na zakończenie sesji Sławomir Gurdała, Krzysztof Tonn, Piotr Cieślak i Zbigniew Mikurenda z Uniwersytetu Łódzkiego mówili nt. technicznych zagadnień związanych z procesem wdrożenia e-learningowego szkolenia bibliotecznego dla studentów I roku (*E-learningowe szkolenie biblioteczne w UŁ – przedstawienie wdrożenia jakie zastosowano dla studentów pierwszego roku z wykorzystaniem zasobów teletechnicznych oraz platformy zdalnego kształcenia*).

Sesja czwarta poświęcona została roli biblioteki w społeczeństwie informacyjnym oraz dostępności usług bibliotecznych. Rozpoczęło ją wystąpienie Małgorzaty Fedorowicz-Kruszewskiej z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu *Biblioteki wobec wykluczenia informacyjnego*, w którym podjęta została trudna problematyka dostępności informacji we współczesnej Polsce oraz funkcji bibliotek w niwelowaniu wykluczenia informacyjnego. Anna Gońka z Biblioteki Politechniki Lubelskiej w referacie *Biblioteki wobec osób niedowidzących i niewidomych – stan przygotowania* przedstawiła wyniki własnych badań dotyczących przygotowania bibliotek do obsługi osób niepełnosprawnych wzrokowo. Autorką kolejnej prezentacji była Paulina Studzińska-Jaksim z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, która skupiła się na roli i zadaniach bibliotek uniwersyteckich w rozwoju społeczeństwa informacyjnego (*Kształcić – słuchać – informować. Rola i zadania nowoczesnych bibliotek uniwersyteckich wobec społeczeństwa informacyjnego i jego wymagań*). Sesję zakończyli Krzysztof Cichoń, Agnieszka Dziki i Anna Wierzbicka, prezentując projekt Biblioteki „5inLodz”. Zadaniem powstającej instytucji ma być gromadzenie książek z prywatnych zbiorów wybranych osób z całego świata, pięciu woluminów o największym znaczeniu dla ich życiowego rozwoju. Prezentacja nosiła tytuł *5inLodz. Biblioteka między informacją a charyzmą*.

Sesja piąta poruszała problematykę edukacji bibliotecznego i wdrażania programów *information literacy*. Rozpoczęła ją Zuzanna Wiorogórska, reprezentująca SBP i Bibliotekę Uniwersytetu Warszawskiego, która omówiła możliwości wprowadzenia edukacji informacyjnej do programu studiów (*Edukacja informacyjna stałym elementem programu studiów?*). Anja Gołebiewski z University Library Gießen przedstawiła system „szkolenia schodkowego” w zakresie *information literacy* i proces jego wdrażania na Uniwersytecie w Gießen (*Modu-*

ły edukacyjne „szkolenia schodkowego”. Edukacja na Uniwersytecie Justusa Liebiega w Gießen). Sesję zakończyło wystąpienie Anny Jańdziak z Biblioteki Głównej Politechniki Opolskiej zatytułowane *Bibliotekarz w komórce – „elastyczny” bibliotekarz bliżej użytkownika?*, poświęcone nowym rolom zawodowym, jakie wypełnia współczesny bibliotekarz.

Po ostatniej sesji drugiego dnia konferencji odbyła się dyskusja na temat: *Użytkownik – bibliotekarz – usługi biblioteczne. Przełamywanie barier* z udziałem uczestników konferencji, sponsorów oraz studentów i pracowników naukowych UŁ. Obrady miały burzliwy przebieg. Podjęto na nich m.in. następujące tematy:

– komórka w bibliotece, czyli jak regulować zasady korzystania z telefonów komórkowych,

- czy biblioteki powinny być miejscem wypożyczania urządzeń mobilnych,
- w jaki sposób skutecznie szkolić użytkowników bibliotek i informacji naukowej.

Trzeci dzień konferencji, 6 czerwca 2013 r., rozpoczęła sesja szósta, zatytułowana „Biblioteka w komórce – nowe wyzwania. Usługi niestandardowe”. Otworzyła ją Aneta Lewandowska z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego. W swoim referacie *Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego przykładem instytucji działającej na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego* przedstawiła realizowane przez macierzystą bibliotekę działania na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Jolanta Hys z Biblioteki Narodowej omówiła najnowsze rozwiązania zastosowane w Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiątej przekształcające ją w nowoczesny i elastyczny język informacyjno-wyszukiwawczy (*Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta. UDC Summary. Kartoteka wzorcowa UKD*). Renata Felińska i Teresa Górniak z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego przeanalizowały przemiany w polityce gromadzenia zbiorów elektronicznych, jakie wprowadzono w ostatnich latach (*Analiza tendencji i kierunki zmian w polityce gromadzenia książki elektronicznej w bibliotekach naukowych*). Małgorzata Roźniakowska-Kłosińska z Biblioteki Politechniki Łódzkiej poruszyła temat dostępności zasobów polskich bibliotek cyfrowych dzięki urządzeniom mobilnym (*Mobilne zasoby polskich bibliotek cyfrowych*). Monika Jędrzejczak z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w swojej prezentacji *Mobilna biblioteka akademicka jako centrum zarządzania wiedzą* postawiła tezę, że mobilna biblioteka akademicka powinna stać się centrum zarządzania wiedzą i w ten sposób wydajnie służyć społeczeństwu informacyjnemu. Ewa Bugaj, także pracownik BUŁ, zakończyła sesję omówieniem kompetencji pedagogicznych, koniecznych do wykonywania zawodu bibliotekarza (*Kompetencje pedagogiczne w procesie komunikowania się bibliotekarza z czytelnikiem w bibliotece XXI wieku. Problemy i zakłócenia w procesie komunikowania się*).

Podczas ostatniej, siódmej sesji konferencji kontynuowano tematykę sesji poprzednich. Rozpoczęto ją komunikatem Marcina Laskowskiego i Piotra Szeligowskiego z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi zatytułowanym *m-Strona Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi* Komunikat poświęcony był mobilnej stronie internetowej przygotowanej dla macierzystej biblioteki autorów. Agnieszka Goszczyńska z Biblioteki UŁ omówiła zasady tworzenia mobilnych stron internetowych dla bibliotek (*Biblioteka w komórce – ABC mobilnego serwisu bibliotecznego*). Magdalena Musieli z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu w swoim wystąpieniu ponownie poruszyła problematykę przemian w zawodzie bibliotekarza i konieczność nabywania nowych kompetencji (*Znaczenie kompetencji informatycznych i psychologiczno-pedagogicznych w środowisku bibliotekarskim dla świadczenia usług bibliotecznych*). Sesję zakończyła prezentacja Renaty Osiewały z Biblioteki Instytutu Historii UŁ pt. *Czy biblioteki i książki przetrwają próbę czasu: od książki drukowanej do e-książki, od biblioteki tradycyjnej do wirtualnej*, w której przedstawiona została historyczna analiza współczesnej rewolucji technologicznej i jej przewidywalnych skutków.

Międzynarodowa Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego cieszyła się ogromnym zainteresowaniem, zarówno w środowisku bibliotekarskim, jak i pracowników naukowych zajmujących się bibliotekoznawstwem i bibliologią. Świad-

czą o tym: liczba uczestników, żywe dyskusje podczas obrad, jak również liczne wpisy na Bibliosferze i Twitterze, komentujące przebieg konferencji. Obrady były transmitowane online, dzięki czemu mogły w nich wziąć udział osoby, które z różnych przyczyn nie miały możliwości bezpośredniego uczestniczenia w konferencji.

Podczas obrad zrealizowano podstawowe założenia konferencji: przedyskutowano wyzwania, jakie stanęły przed polskim i światowym bibliotekarstwem w związku z rozwojem technologii informacyjnych i elektronicznych, przedstawiono obraz przemian w usługach bibliotecznych spowodowany powszechną dostępnością do informacji za pomocą urządzeń mobilnych z możliwością korzystania z Internetu. Ważnym zagadnieniem podjętym w trakcie obrad była problematyka dostosowania usług bibliotecznych do potrzeb społeczeństwa informacyjnego oraz ich udział w walce z wykluczeniem społecznym.

Justyna Jerzyk-Wojtecka

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

Tekst wpłynął do Redakcji 21 czerwca 2013 r.

„HOMO COMMUNICATIVUS. WSPÓŁCZESNE OBLICZA KOMUNIKACJI I INFORMACJI”

Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa
(Toruń, 24-25 czerwca 2013 r.).

W dniach 24-25 czerwca 2013 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyła się Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa „Homo communicativus. Współczesne oblicza komunikacji i informacji”, zorganizowana przez Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii UMK.

Konferencja zgromadziła ponad 140 uczestników reprezentujących różne dyscypliny naukowe, m.in.: bibliologów, informatologów, socjologów, filozofów, kognitywistów, ekonomistów, medioznawców i językoznawców. Gościem specjalnym był Edwin Bendyk – publicysta, pisarz, dziennikarz tygodnika „Polityka”.

Celem konferencji była wymiana poglądów na temat człowieka i jego roli w świecie współczesnych technologii komunikacyjno-informacyjnych. Przedmiotem rozważań były nie tylko kwestie komunikacyjnej sprawności, ale także komunikacyjnej świadomości, a więc umiejętności wykorzystywania wiedzy z takich obszarów jak: multimedia, zarządzanie informacją, psychologia i socjologia komunikacji, informatyka, kognitywistyka, językowe strategie komunikacyjne czy mass media.

Pierwszy dzień konferencji rozpoczął się sesją plenarną pt. „Uniwersalizm komunikacji”, podczas której dyskutowano nad teoretycznymi podstawami komunikacji wizualnej, komunikacji wiedzy oraz komunikacji interpersonalnej. Pierwszy z referentów, Włodzisław Duch z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika (UMK) w Toruniu przedstawił rozważania na temat komunikacji z perspektywy procesów zachodzących w ludzkim mózgu. Zwrócił uwagę, jak niewiele nauka nadal wie o procesach zachodzących w ludzkich strukturach mózgowych podczas odbioru i przekazywania bodźców z zewnątrz. Zaznaczał, że metody takie jak neuroobrazowanie próbują pomóc w wyjaśnieniu tych zjawisk, jednak komunikacja to coś więcej niż prosta recepcja bodźców i aktywacja odpowiednich obszarów mózgu. Jest to także pewna, nakładana przez kulturę, siatka pojęciowa, która pozwala odpowiednio zinterpretować pojęcia. Ze względu na podobieństwo ludzkich mózgow następuje swego rodzaju

„rezonans poznawczy”, pozwalający nawspółodczuwanie i zrozumienie stanów wewnętrznych innej osoby. Zdaniem W. Ducha, do pełnego zrozumienia zjawisk komunikacji międzyludzkiej konieczne jest współdziałanie nauk przyrodniczych (takich jak kognitywistyka czy neurobiologia) z humanistycznymi.

Grzegorz Osiński z Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu omówił uwarunkowania percepcji informacji wizualnej przez układ sensoryczny odbiorcy. Zauważył, że w procesach komunikacyjnych wiodącą rolę odgrywa obraz, jednak informacja wizualna (zarówno w formie statycznej, jak i dynamicznej) powinna spełniać podstawowe kryteria wymagane przez układ sensoryczny człowieka. W tym celu powinno się analizować wizualną formę przekazu pod względem trzech podstawowych czynników: dynamiki interakcji, dyssypacji informacji oraz redundancji informacji. Nie wolno też zapominać, iż przekaz komunikacyjny winien być przygotowany poprawnie nie tylko pod względem merytorycznym, ale powinien również spełniać wysokie wymagania estetyczne. Prelegent postawił też pytanie: czy istnieją uniwersalne zasady dotyczące tworzenia reprezentacji wizualnych?

Tadeusz Wojewódzki, reprezentujący Centrum Rozwiązań Menedżerskich SA DEVOTEAM, zaprezentował koncepcję problemowej relewancji wiedzy. Jako praktyk wykorzystujący swoją wiedzę w środowisku biznesowym pokazał, jak często we współczesnych organizacjach komunikacja wiedzy – będąca podstawowym czynnikiem ich efektywności – napotyka na bariery mentalne i paradygmaty myślenia. Zdaniem T. Wojewódzkiego, relewancja wiedzy może stanowić realną i możliwą do masowych wdrożeń formułę łączenia humanistycznych kompetencji pracowniczych: bibliotekoznawczych, metodologicznych – czy szerzej – humanistycznych z potrzebami praktyki biznesowej, usługowej czy administracyjnej.

Bogusław Stelcer z Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu przedstawił psychologiczne założenia dotyczące więzi międzyludzkich w kontekście rozwoju kompetencji komunikacyjnych. Podkreślił, iż istotą funkcjonowania człowieka jest istnienie w relacji polegającej na komunikowaniu i wymianie. Bez kontaktu, więzi, przywiązania, przynależności do osób znaczących, człowiek nie mógłby istnieć i się rozwijać. W swojej prezentacji prelegent przedstawił strukturę i znaczenie więzi, istotę procesu budowania kontaktu, a także ukazał, czym jest prawidłowa więź oraz, w jaki sposób wpływa na jednostkę i rozwój jej osobowości.

Po sesji plenarnej odbyły się trzy równoległe sesje naukowe poświęcone różnym aspektom współczesnej komunikacji. Sesja pt. „Nowe media a przełamywanie ograniczeń” koncentrowała się na problemach odbiorców o szczególnych potrzebach informacyjnych. Bronisława Woźniczka-Paruzel (UMK) omówiła narzędzia wspierające komunikację pozawerbalną osób niesłyszących, takie jak multimedia i różnorodne publikacje zapisane w języku migowym za pomocą notacji SignWriting. Małgorzata Kisilowska (UW) przedstawiła zjawisko altruizmu społecznego, obserwowane wśród użytkowników mobilnego Internetu. Renata Piotrowska (UWr) i Ewa Rozkosz (Dolnośląska Szkoła Wyższa) oraz Gabriela Meinardi (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie) w swoich referatach skupiły się z kolei na metodach badań programów nauczania pod kątem kształcenia kompetencji informacyjnych. Poruszono też ciekawe wątki dotyczące dojrzałości informacyjnej (Hanna Batorowska, UP im. KEN), zwracając uwagę na konieczność zagospodarowania przestrzeni pomiędzy edukacją informacyjną ucznia a kulturą informacyjną człowieka dorosłego. Perspektywę socjologiczną i etnograficzną prezentowały referaty dotyczące specyfiki rynków medialnych na świecie, zwłaszcza latynoamerykańskich (Renata Siuda-Ambroziak, UW), nowych form aktywizacji czytelniczej, takich jak *computer mediated communication* – komunikacja zapośredniczona przez komputer (Lucyna Stetkiewicz, UMK) oraz komunikacji w bibliotece akademickiej i jej roli jako narzędzia promocji zasobów i usług w środowisku naukowym (Emilia Lepkowska, Łukasz Jeszke i Iwona Wolniewicz-Pujanek z Politechniki Poznańskiej).

W ramach sesji pt. „Współczesne oblicza kultury” przedyskutowano nowe możliwości komunikacji z konsumentami kultury, jakie daje globalna sieć. Adrian

Uljasz (Uniwersytet Rzeszowski) omówił możliwości popularyzacji polskiej sztuki teatralnej w Internecie, a Monika Wąsik (UŁ) zwróciła uwagę na zmianę modelu komunikacji w teatrze w związku z rozwojem nowych mediów. Zjawiska te dotyczą także relacji z publicznością muzealną, o czym przekonywała kolejna prelegentka – Dorota Sochocka (UŚ Katowice). Ostatni referat sesji Marty Muzioł (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) dotyczył nowego zjawiska tworzenia „wirtualnych cmentarzy”.

Sesja zatytułowana „Komunikacja w organizacji” poświęcona była zagadnieniom komunikacji z perspektywy nauki o zarządzaniu. Magdalena Kalińska (UMK) zaprezentowała wyniki badań mających na celu opisanie wpływu, jaki wywiera pozytywna komunikacja na efektywność pracy zespołowej, natomiast Joanna Wińska (UMK) wskazała na znaczenie języka komunikacji wewnątrzorganizacyjnej jako jednego z kluczowych obszarów tzw. Pozytywnego Potencjału Organizacji.

Obrady zakończyła dyskusja panelowa pt. „Człowiek w dobie konwergencji mediów – szansa czy zagrożenie?”, w której udział wzięli: Tomasz Szlendak i Krzysztof Olechnicki (Instytut Socjologii UMK), Piotr Grochowski (Katedra Kulturoznawstwa UMK), Grzegorz Osiński z Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej, Tadeusz Wojewódzki reprezentujący Centrum Rozwiązań Menedżerskich SA DEVOTEAM, Tomasz Komendziński z Instytutu Filozofii UMK, Tomasz Kruszewski z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologii UMK, Edwin Bendyk – publicysta „Polityki” oraz Bożena Bednarek-Michalska – Dyrektor ds. Informacji i Innowacji Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu. Dyskusja toczyła się wokół szeroko pojętych zagadnień komunikacji w kontekście jej wpływu na współczesną kulturę. Uczestnicy próbowali znaleźć odpowiedź na pytanie, czy komunikacja elektroniczna stwarza więcej zagrożeń czy szans dla współczesnego człowieka. Tomasz Szlendak wskazał na zjawisko atomizacji *użytkowników cyberprzestrzeni, formowania się zamkniętych społeczności, „plemion”,* które się dobierają według określonych cech i nie komunikują z innymi grupami. W tym sensie sieć jest narzędziem dzielącym, a nie egalitaryzującym. Podobnego zdania był Edwin Bendyk, który widzi w tym zjawisku także formę obrony przed chaosem informacyjnym. Przypomniął przy okazji, że zjawisko atomizacji istniało zawsze i rzeczywistość wirtualna jest tylko odzwierciedleniem relacji społecznych panujących w *świecie realnym*. Serwisy społecznościowe, takie jak Facebook, nie generują w rzeczy samej nowych relacji, a są jedynie narzędziem zarządzania kontaktami nawiązanymi poza siecią. Grzegorz Osiński podkreślił emocjonalny aspekt komunikacji, który jest nieodłącznym elementem przekazu informacyjnego. Wtórował mu T. Wojewódzki, zwracając uwagę na korelację potencjału emocjonalnego i potencjału intelektualnego użytkowników w procesie komunikacyjnym. T. Szlendak wyraził pogląd, że pierwiastek emocjonalny jest obecnie dominujący, co widać wyraźnie na portalach społecznościowych, służących do pozycjonowania siebie w społeczności. Dochodzi przy tym do zacierania się podziału między sferą prywatną a publiczną. Krzysztof Olechnicki zauważył, że zjawisku przenoszenia przestrzeni prywatnej do publicznej towarzyszy wymóg swoistej „legitymizacji” treści prywatnych przez innych członków społeczności. Prelegenci starali się też wysunąć hipotezy dotyczące przyszłości komunikacji, np. T. Szlendak wskazał na coraz wyraźniejsze postrzeganie technologii komunikacyjnych jako formy zniewolenia i chęć ucieczki od komunikacji jako narzędzia kontroli.

Na drugi dzień konferencji zaplanowano cztery bloki tematyczne. Sesja zatytułowana „Intermedialność przekazu” poświęcona była kulturowym aspektom komunikacji. Przedstawione referaty dotyczyły zarówno zagadnień szerokich (np. rozważania na temat strategii znaczeniowych w przekazach cyfrowych, przedstawione przez Ewę Szczęsną z UW, koncepcja „folkloru internetowego” omówiona przez Piotra Grochowskiego czy koncepcja komunikacji jako podzielenia, zaprezentowana przez Tomasza Komendzińskiego z UMK), jak i węższych (np. kulturowe uwarunkowania informacji biznesowej, neosemantyzmy w tekstach informatologicznych, czy formy przekazu w tekście japońskim).

Sesja pt. „E-publikowanie” koncentrowała się na problemach związanych z rozwojem rynku publikacji cyfrowych. Podjęto rozważania na temat wzajemnych relacji pomiędzy tradycyjnymi i nowoczesnymi formami publikowania. Piotr Nowak z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu przyjrzał się bliżej zjawisku samopublikacji, które – jego zdaniem – będzie istotnym elementem nowego modelu nauki, tzw. Science 2.0. Piotr Rudera z UMK stawiał pytania na temat przyszłości prasy tradycyjnej w obliczu dynamicznie rozwijającej się jej formy cyfrowej, a Michał Zając z UW przybliżył fenomen tzw. książki konwergencyjnej jako nowej formy funkcjonowania literatury i książki dziecięcej. Nie zabrakło też przedstawienia konkretnych projektów cyfrowych – Agnieszka Kida-Bosek i Kamil Stępień z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie omówili plany digitalizacji kwartalnika „Akcent”.

Blok „Problemy e-społeczności” dotyczył roli mediów społecznościowych w komunikacji. Veslava Osińska z UMK w Toruniu pokazała, jak zastosowanie technik wizualizacji informacji może poszerzyć perspektywy analizy i interpretacji funkcjonowania zawodowych grup społecznych. Problematykę mediów społecznościowych poruszyli kolejni prelegenci – Beata Sordon z Politechniki Opolskiej i Krzysztof Stachura z Uniwersytetu Gdańskiego, który zwrócił uwagę na charakterystyczne dla ery Web 2.0. zjawisko *lifestreamingu* (ciągłego dopływu informacji o tym, co jednostka w danej chwili robi, gdzie jest i o czym aktualnie myśli). Kwestie etyczne podjęła natomiast Monika Hałas-Cysarz z UW, starając się odpowiedzieć na pytanie, czy społeczność internetowa potrzebuje nowego rodzaju etyki.

Ostatnia sesja, zatytułowana „Sieciowe systemy informacyjne” dotyczyła istotnych zagadnień prezentacji i zarządzania informacją, m.in.: nadinformatywności systemów informacyjnych (Artur Machlarz z Uniwersytetu Opolskiego), metod wizualizacji i prezentacji informacji w wyszukiwarkach internetowych (Natalia Pamuła-Cieślak z UMK) oraz kryteriów oceny systemów informacyjnych w Internecie (Rafał Lewandowski z UAM). Przykład wykorzystania konkretnego produktu – systemu Android jako platformy zarządzania informacją omówił Mariusz Jarocki z UMK.

Imprezami towarzyszącymi konferencji „Homo Communicativus” były: koncert jazzowy w wykonaniu toruńskiej wokalistki Joanny Czajkowskiej wraz z zespołem oraz wystawa pt. „Przestrzenie wiedzy”, prezentująca nowoczesne trendy wizualizacji wiedzy z różnych obszarów naukowych i pozanaukowych.

Jak podają organizatorzy, pomysł zorganizowania konferencji zrodził się w październiku 2012 r. podczas jednej z konferencji bibliologicznych. Debatowano wtedy m.in. o kulturze, nauce i edukacji w Internecie, ale wyłącznie w kontekście informatologicznym. Zabrakło ujęcia szerszego, interdyscyplinarnego oraz integracji różnorodnych stanowisk naukowych. Konferencja „Homo Communicativus” doskonale wypełniła tę lukę. Dopelnieniem imprezy będzie publikacja pokonferencyjna, której ukazanie się zapowiedziane zostało na koniec 2013 r.

Karolina Żernicka
Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Tekst wpłynął do Redakcji 5 września 2013 r.